

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення практичних занять,
виконання контрольної та самостійної робіт
з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

*(для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання
спеціальностей 8.03050901 «Облік і аудит» та 8.03050401 «Економіка
підприємства (за видами економічної діяльності)»)*

Методичні вказівки до проведення практичних занять, виконання контрольної та самостійної робіт з дисципліни «Міжнародний менеджмент» (для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання спеціальностей 8.03050901 «Облік і аудит» та 8.03050401 «Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: М. П. Пан, О. С. Вороніна. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 27 с.

Укладачі: М. П. Пан,
О. С. Вороніна

Методичні вказівки побудовані за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу та узгоджена з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Рецензент: д.т.н., проф. В. І. Торкатюк

Рекомендовано кафедрою економіки будівництва,
протокол засідання № 3 від 26.10.2012 р.

ВСТУП

Підготовка фахівців вищої кваліфікації спеціальності «Економіка підприємства» та «Облік і аудит» передбачає вивчення дисципліни «Міжнародний менеджмент».

Для завершення економічних реформ в Україні, інтеграції її економіки до СОТ, необхідні глибокі знання ринкових механізмів, принципів та методів управління транснаціональними корпораціями, дослідження вітчизняного та світового ринків, економічної кон'юнктури, комплексу заходів ефективного впливу на конкурентні позиції підприємства в ринкових умовах. Такі знання дає дисципліна «Міжнародний менеджмент» як філософія підприємницької діяльності міжнародних корпорацій в умовах глобалізації.

Дисципліна «Міжнародний менеджмент» є нормативною для підготовки магістрів економічних спеціальностей.

Метою вивчення дисципліни «Міжнародний менеджмент» є формування системи теоретичних знань і практичних навичок з управління діяльністю міжнародних корпорацій..

Основними завданнями дисципліни є: розуміння сучасних теоретичних основ і середовища міжнародного менеджменту, сучасних технологій управління міжнародними корпораціями, методів розв'язання ними ключових проблем розвитку в умовах глобалізації економіки; формування вмінь застосувати методи та інструментарій міжнародного менеджменту на українських підприємствах.

Предметом вивчення дисципліни є система управлінських відносин, методів та інструментів у міжнародних корпораціях.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Організація навчального процесу з даної дисципліни передбачає поєднання лекційних і семінарських занять з самостійною роботою студентів. Студенти заочної форми навчання мають виконати контрольну роботу.

Самостійна робота студентів передбачає більш глибоку проробку актуальних питань, включених в тематичний план за даною дисципліною та при підготовці до семінарських і практичних занять.

Загальний розподіл годин за навчальним планом за спеціальністю «Економіка підприємства» та «Облік і аудит» наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Розподіл загальних годин за навчальним планом

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит/годин	Семестр(и)	Аудиторії	Години								
				у тому числі				у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні	Самостійна робота	Контрольна робота	КП/КР	РГЗ	Екзамен (семестр)	Заліки (ІМК)
Денна форма навчання 8.03050401 – Економіка підприємства	3,0/108	14	33	11	22	–	75	–	–	–	14	–
Денна форма навчання 8.03050901 – Облік і аудит	3,0/108	14	33	11	22	–	75	–	–	–	14	–
Заочна форма навчання 8.03050901 – Облік і аудит	3,0/108	10	20	12	8	–	88	15	–	–	10	–

Розподіл часу за модулями, змістовими модулями та форми навчальної роботи студента наведено в табл. 2.

Таблиця 2 – Розподіл часу за модулями

Модулі та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи		
		Лекції	Практичні, семінари	СРС
1	2	3	4	5
(Денна форма навчання 8.03050401 – Економіка підприємства)				
Модуль «Міжнародний менеджмент»	3,0 / 108	11	22	75
ЗМ 1. Теоретичні основи міжнародного менеджменту	1,5 / 54	7	10	38
ЗМ 2. Ключові проблеми міжнародного менеджменту	1,5 / 54	4	12	37

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
(Денна форма навчання 8.03050901 – Облік і аудит)				
Модуль «Міжнародний менеджмент»	3,0 / 108	11	22	75
ЗМ 1. Теоретичні основи міжнародного менеджменту	1,5 / 54	7	10	38
ЗМ 2. Ключові проблеми міжнародного менеджменту	1,5 / 54	4	12	37
(Заочна форма навчання 8.03050901 – Облік і аудит)				
Модуль «Міжнародний менеджмент»	3,0 / 108	12	8	88
ЗМ 1. Теоретичні основи міжнародного менеджменту	1,5 / 54	7	3	43
ЗМ 2. Ключові проблеми міжнародного менеджменту	1,5 / 54	5	5	45

2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

На практичних заняттях проводять опитування студентів з теоретичного (лекційного) матеріалу та обговорюють теоретичні питання за темами курсу.

Студенти заочної форми навчання на практичних заняттях розбирають і вирішують задачі та питання, що викликають труднощі при виконанні контрольної роботи.

Таблиця 3 – Розподіл робочого часу для проведення аудиторних практичних занять

Зміст	Кількість годин		
	8.03050401 денне навчання	8.03050901 денне навчання	8.03050901 заочне навчання
Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного менеджменту	1	1	0
Тема 2. Середовище міжнародного менеджменту	1	1	0
Тема 3. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях	1	1	1
Тема 4. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях	2	2	0
Тема 5. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій	2	2	1
Тема 6. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях	2	2	1
Тема 7. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях	1	1	0
Тема 8. Контроль і звітність міжнародних корпорацій	2	2	1
Тема 9. Технологічна політика міжнародних корпорацій	1	1	0
Тема 10. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій	2	2	1
Тема 11. Торговельні операції міжнародних корпорацій	2	2	1
Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій	2	2	1
Тема 13. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій	2	2	1
Тема 14. Становлення глобального менеджменту	1	1	0
Всього	22	22	8

ЗАНЯТТЯ 1

Виберіть одну з багатонаціональних компаній, що функціонують в області автомобілебудування або виробництва побутової, аудіо- або відео-техніки. Дайте характеристику її діяльності. Опишіть, в яких країнах вона базується, які вигоди і втрати вона приносить країні-реципієнтові і країні-донорові. Які відмітні особливості виробництва і ринку збуту в країні розташування головної компанії і в країнах - реципієнтах?

ЗАНЯТТЯ 2

Складіть порівняльну таблицю «Бізнес країни – Міжнародний бізнес – Національна модель управління – Міжнародний менеджмент», визначивши в ній основні характерні риси кожної економічної категорії.

ЗАНЯТТЯ 3

Побудуйте дерево цілей міжнародної компанії:

- 1) що знаходиться на стадії становлення на міжнародному ринку?
- 2) що знаходиться на стадії росту?

Дайте відповідь на наступні питання: Які проблеми в міжнародній фірмі належать до стратегічних? У чому виявляється специфіка цілей міжнародної фірми? Що означає вимога внутрішньої і зовнішньої несуперечності цілей?

ЗАНЯТТЯ 4

Проаналізуйте наступну ситуацію:

Компанія Асер, заснована в 1976 р. на Тайвані як невелика фірма, що не має власних продуктів, є сьогодні одним зі світових лідерів у сфері виробництва комп'ютерів, пройшовши крок за кроком усі форми інтернаціоналізації. 1992-1995гг. стали початком стадії глобальної раціоналізації. Керівництвом фірми були розроблені три стратегічні напрями реконструкції: процес «фаст-фуд»; структура «клієнт-сервер»; глобальний бренд – «місцевий менталітет».

Перший напрям ставив за мету реінжинірінг операційного процесу і підвищення його ефективності. Були впроваджені принципи процесу фаст-фуд (що припускало проведення маркетингових досліджень) і планування з метою виявлення основних «інгредієнтів», які необхідно виготовляти; налагоджений їх випуск на декількох великих виробничих ділянках і організована доставка на склад, розташований поблизу основних ринків збуту (наприклад, завод, що обслуговує Росію, знаходиться у Фінляндії за 28 км від російського кордону). У результаті компанія змогла поставляти комп'ютери споживачам в різних країнах точно в строк, за низьких витрат.

Другий напрям призначався для зміни організаційної структури в цілях підтримки операційної ефективності. В основу перебудови закладалася концепція комп'ютерної архітектури «клієнт-сервер», і Асер була перетворена в мережеву організацію у складі компанії виділялися головні управління (сервери) і операційні одиниці (клієнти), причому між ними не існувало ієрархічних зв'язків; сервер грає роль асистента або консультанта для клієнта.

Операційні одиниці наділялися повною владою і відповідальністю за свою діяльність, а також однаковими правами в доступі до загальнокорпоративних ресурсів (фінансових, маркетингових і т.д.). Таким чином, зберігалася цілісність єдиної корпоративної системи, при цьому в кожній операційній одиниці з'являлася можливість робити власні ініціативи.

Третій напрям припускав, що Асер матиме в ХХІ ст. 21 дочірню компанію зі статусом відкритого акціонерного товариства, а також створить (там, де можливо) СП з місцевими партнерами, обплутавши, тим самим, світ невидимою павутиною загального інтересу в успіхах компанії. Все це має сформувати і підтримувати глобальний імідж бренду Асер, спираючись на місцевий менталітет (у всіх ВАТ і СП частка материнської компанії зведена до мінімуму).

Питання до ситуації:

1. Дайте характеристику стратегічним рішенням даної компанії.
2. Визначте характерні риси і особливості стратегії глобальної раціоналізації.
3. Окресліть переваги і недоліки кожного із стратегічних напрямів реконструкції, вибраних даною фірмою.
4. Що ви розумієте під глобальним іміджем бренду фірми? Які стратегічні заходи необхідні, щоб сформувати і підтримувати глобальний імідж бренду даної фірми?

ЗАНЯТТЯ 5

За даними аналізу інформації про країни - потенційних партнерів була складена наступна таблиця.

Дані з аналізу країн-потенційних партнерів

Країни - партнери	Оціночні критерії					
	Торгово-політичні стосунки з країною контрагента	Конкуренція з даного товару	Комерційний ризик, пов'язаний з реалізацією контракту	Передбачувана рентабельність комерційної операції	Фінансовий стан фірми контрагента	Ділова репутація фірми контрагента
А	Торгові зв'язки мінімальні	Повна відсутність конкуренції	Ризик з доставками	20%	Стабільний	Сумлінно виконує зобов'язання
В	Хороший торговий контакт	Низька рекламна активність	Ризик, пов'язаний з вивозом прибутку	15%	Фінансова нестійкість	Сумлінно виконує зобов'язання
С	Стійкі торгові зв'язки	Цінова війна	Ризик з доставками	15%	Стабільний	Мали місце невчасні платежі

Виберіть контрагента з країн-партнерів для здійснення експортної операції, використовуючи метод ранжирування (метод бальних оцінок).

ЗАНЯТТЯ 6

Проаналізуйте наступну ситуацію. ВАТ «Мануфактура» – українське текстильне підприємство (пряжа, нитки, бавовняні вироби), стратегія розвитку якого припускає закріплення на внутрішньому ринку (ринкова частка компанії складає сьогодні 30-35%), а надалі - заняття лідируючого становища (40-50%) і «розкручування» власної торгової марки. Поточні постачання на експорт носять тестовий характер і дають можливість підвищувати культуру виробництва, оскільки за кордоном вимоги до якості товарів вищі. Продукція «Мануфактури» має попит на Заході: компанія отримує замовлення на виготовлення рушників з символікою таких світових брендів, як L'oreal, Yves Rocher, вироблені нею товари купують крупні західні дистриб'юторські фірми. Тиждень тому поступила пропозиція від німецької фірми про придбання 50-60% загального обсягу виробництва фабрики.

Питання й завдання до ситуації:

1. На якому етапі входження на міжнародні ринки знаходиться ВАТ «Мануфактура»? Що характерно для даного етапу?
2. Які заходи має здійснити дане підприємство, щоб зайняти лідируючі позиції на міжнародному ринку?
3. Складіть зразкову схему підготовки бізнес-операції з німецькою фірмою. Перерахуйте джерела інформації, необхідні для підготовки і укладення міжнародного контракту.

ЗАНЯТТЯ 7

Тема для дискусії: Пітер Друкер, один з найбільших учених у сфері управління, стверджує, що по-справжньому багатонаціональна компанія «вимагає від своїх менеджерів, щоб у світі, де як і раніше вирують національні пристрасті, вони мислили і вчиняли як міжнародні бізнесмени».

Визначте ваше ставлення до даної тези.

Питання для підготовки до дискусії:

1. Які основні чинники, що відрізняють управління людськими ресурсами в своїй країні від міжнародної діяльності?
2. У чому полягають особливості основних кадрових стратегій міжнародних компаній?

ЗАНЯТТЯ 8

Визначте відповідність наведених нижче термінів і їхніх визначень:

- 1) імпорт
- 2) експорт
- 3) реекспорт
- 4) реімпорт
- 5) вимушений реекспорт
- 6) спекулятивний реекспорт
- 7) технологічний реекспорт
- 8) обліковий реекспорт
- 9) експортний консорціум
- 10) експортний картель

а) операції, здійснювані без завезення товару в свою країну (наприклад, з території вільних зон і приписних складів), проте враховуються митною статистикою як експортні, економічна ефективність яких забезпечується за рахунок різниці цін на один і той же товар на різних ринках;

б) реекспорт, який виникає в тих випадках, коли раніше імпортований товар не може бути ефективнішим, або взагалі (через невраховані заборони) не може бути проданий на внутрішньому ринку компанії-експортера;

в) продаж товарів/послуг, провезених/наданих резидентними організаціями/особами вітчизни, в інші країни;

г) особливий вид імпорту, що відрізняється тим, що до вітчизни ввозять раніше експортовані товари, які не піддавалися за кордоном переробці, а повертаються до вітчизни, або країни походження з будь-якої причини, що зробила продаж цих товарів в країні, що прийняла їх, неможливою і/або недоцільною;

д) тимчасові союзи юридичних і господарських самостійних компаній, що створюються для ефективного проведення експортних операцій;

е) вид реекспорту, який в основному стосується біржових товарів, які можуть купуватися з метою подальшого перепродажу при прогнозованому підвищенні ціни на цей товар, що робить економічно ефективним його реекспорт;

ж) покупка іноземних товарів/послуг резидентними організаціями/особи вітчизни з метою їх продажу/споживання на національному ринку;

з) особливий вид експорту, що відрізняється тим, що предметом експорту є раніше імпортований товар, який не піддавався у вітчизні компанії-експортера значній переробці;

к) угода, що зобов'язує експортерів, що кооперуються, дотримуватися спільно встановлюваних умов торгівлі на кожному обслуговуваному регіональному ринку: квота учасника, фіксація мінімальних цін продажу і т.ін.;

л) операції, характерні для тих випадків, коли раніше імпортовані товари входять складовими частинами в експортну продукцію компанії-експортера.

ЗАНЯТТЯ 9

Визначте переваги й недоліки (встановіть відповідність) видів експорту:

1. Прямий експорт	2. Непрямий експорт

а) підвищення економічної ефективності експорту за рахунок скорочення технічних і транзакційних витрат експорту;

б) повноцінні можливості створення позитивного іміджу компанії-експортера і її брендів;

в) підвищення оборотності капіталу експортера;

г) виробник-експортер позбавляється безпосередніх контактів із зарубіжним ринком;

д) виробник-експортер не отримує контролю над ринком і тому не накопичує досвіду міжнародного маркетингу;

е) недолік комерційної кваліфікації і торгового досвіду у сфері міжнародної торгівлі може привести до того, що витрати експорту не тільки не скоротяться, але і значно зростуть;

ж) забезпечення постійної присутності компанії-експортера на зарубіжному локальному ринку, що дозволяє враховувати і своєчасно реагувати на зміни кон'юнктури;

з) позбавлення експортера від необхідності інвестувати в організацію збутової мережі на території приймаючої країни;

к) звільнення експортера від вимушених додаткових фінансових і кадрових ресурсів експортних функцій;

л) експортер не напрацьовує на зарубіжних ринках позитивний імідж;

м) звільнення експортера від рутинної і такої, що спочатку викликає серйозні утруднення роботи, пов'язаної з виконанням експортного документообігу;

н) потрібне значне відволікання кадрових і фінансових ресурсів на організацію власної експортної діяльності;

о) компанії-експортерів доводиться брати на себе всі ризики, що породжуються економічними, політичними, правовими і соціальними несприятливими змінами, а також крос-культурними відмінностями в традиціях і звичаях ведення бізнесу в різних країнах.

ЗАНЯТТЯ 10

Визначте характерні ознаки «чистих» типів торгових посередників за критерієм «відношення до товару» і схеми утворення їх винагороди (заповніть таблицю, використовуючи наступні умовні позначення: «+» – наявність ознаки; «-» – відсутність ознаки; к% – відсоток від суми операції; Р_о – ціна покупки товару; Р_п – ціна продажу товару)

Основні характеристики посередників

Відношення до товару	Власність	Розпорядження	Уявлення	Винагорода
Агент				
Консигнатори (Консайни)				
Дистриб'ютор				

ЗАНЯТТЯ 11

Працюючи в малих групах (4-5 чол.), виконайте завдання з наступної ситуації: Вами був підписаний договір про будівництво спільного підприємства на території Чернігівської області з виробництва меблів з берези. За задумом тайванського засновника, випуск меблів в Україні дозволить отримати хороший прибуток. Для подальших практичних дій був створений комітет спільного підприємства з числа власників. Встановлено один контрольний показник: об'єм продажів через два роки досягне 20 млн. доларів.

Завдання до ситуації:

1. Обрати Генерального директора і ключових заступників.
2. Розробити організаційну структуру і модель управління.
3. Оцініть необхідні людські, фінансові та інші ресурси.
4. Скласти план дій на наступні шість місяців.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для опанування матеріалу дисципліни «Міжнародний менеджмент» окрім лекційних та практичних занять значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі. Під час такої роботи студент використовує конспект лекцій, основну та додаткову спеціальну літературу, що рекомендована для поглиблення знань та відповідні методичні вказівки. Формами самостійної роботи виступають: вивчення додаткової літератури, підготовка до практичних занять, виконання індивідуальних завдань.

Самостійна робота студентів є обов'язковим компонентом навчального процесу, яка дозволяє сформувати навички самостійного пошуку інформації, її аналізу та усвідомленого осмислення. Важливо вміння студента застосовувати свої знання до конкретних бізнес-ситуацій. Самостійна робота розвиває пізнавальну діяльність студентів і формує навички практичного застосування отриманих знань.

Завдання для самостійної роботи студенти отримують з кожної теми, яку вивчають. Окрім того, студенти мають можливість винести на обговорення і інші питання, проблеми, що цікавить їх у сфері організації управління міжнародним бізнесом. Самостійну роботу студентів систематично контролює викладач, разом з тим вони можуть отримати від нього вказівки і рекомендації. У процесі самостійної роботи студенти засвоюють отримані на лекційних і практичних заняттях, набувають нових знань, що допомагає їм узагальнити і систематизувати інформацію.

Дисципліна «Міжнародний менеджмент» базується на сучасній, актуальній інформації. Тому студентам пропонують систематичний моніторинг газет і журналів з питань управління; важливим джерелом інформації є Інтернет.

Оцінку результатів самостійної роботи кожного студента коментує викладач на заняттях і контролює на семінарських заняттях та у формі проміжних тестувань.

Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного менеджменту

Перелік контрольних запитань:

1. Чим саме національний бізнес принципово відрізняється від міжнародного?
2. Чому міжнародний бізнес розвивається швидшими темпами, ніж національний?
3. Яке існує співвідношення між поняттями «міжнародний бізнес», «міжнародний менеджмент», «загальний менеджмент»?
4. Сформулюйте риси сучасного міжнародного бізнесу.
5. Які критерії покладено в основу періодизації розвитку міжнародного менеджменту?
6. Які фактори прискорюють або гальмують процес глобалізації?

7. Наведіть визначення поняття «міжнародна корпорація».
8. У чому полягають відмінності між поняттями «міжнародна корпорація», «багатонаціональна корпорація», «мультинаціональна корпорація», «транснаціональна корпорація» (ТНК), «глобальна корпорація»?
9. У чому полягають сильні та слабкі сторони широкого географічного розміщення ТНК?
10. У чому полягає провідна роль американської школи менеджменту?
11. Які суть і структура міжнародного менеджменту?
12. Яке співвідношення між національною та міжнародною моделями менеджменту?
13. Який взаємозв'язок існує між загальним і міжнародним менеджментом?
14. Чим принципово відрізняється досвід американського і японського менеджменту?
15. Чи існує, на ваш погляд, українська модель міжнародного бізнесу?

Термінологічний словник ключових понять

Вертикальна інтеграція, геоцентризм, глобалізація, експорт, етноцентризм, інтерналізація, інтернаціоналізація бізнесу і менеджменту, кластер, локальне складання і продаж, локальне складування і продаж, ліцензування, міжнародна організація, міжнародний бізнес, міжнародний менеджмент, мультинаціональна організація, національна школа бізнесу, пакет розвитку, поліцентризм, порівняльний менеджмент, регіоцентризм, спільне підприємство, транснаціональна корпорація, транснаціональна організація, управлінські контракти, франчайзинг.

ТЕМА 2. Середовище міжнародного менеджменту

Перелік контрольних запитань:

1. Які складові зовнішнього середовища менеджменту?
2. У чому полягають реальні можливості виходу українських фірм на зовнішні ринки?
3. Що потрібно знати менеджерові ТНК про аналіз економічного середовища?
4. Правовий аналіз середовища: що важливо врахувати для прийняття управлінських рішень?
5. Що є важливим для міжнародного менеджера в політичних аспектах середовища?
6. Яка роль маркетингового аналізу для прийняття рішень у міжнародному бізнесі?
7. У чому полягає значення міжнародного права для функціонування і розвитку міжнародного менеджменту?
8. У чому суть глобальної конкуренції?
9. Які особливості зовнішнього середовища в Україні?
10. У чому полягає природа культури?
11. Назвіть основні риси культури.

12. Які існують закономірності формування культури?
13. Що таке культурна модель (кластер)?
14. У чому полягає відмінність кластерного і ціннісного підходів до культури?
15. Які характерні риси притаманні поведінковим стереотипам американських, європейських та японських менеджерів?

Термінологічний словник ключових понять

Брендинг країни, громадянське право, економічне середовище міжнародного менеджменту, звичайне право, індекс інституційної якості Кауфмана-Крейда-Зойдо-Лобатона-Ведера, індекс лібералізації де Мело-Денізера-Гельба, індикатор структурних реформ ЄБРР, критерій само сприйняття, культура, міжнародне право, політико-правове середовище, правове середовище, середовище міжнародного менеджменту, соціалістичне право, соціально-культурне середовище, теократичне право, технологічне середовище, успіхологія.

ТЕМА 3. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях

Перелік контрольних запитань:

1. У чому полягає відмінність міжнародних стратегій?
2. У чому полягає необхідність стратегічного планування для ТНК?
3. Визначте суть і склад імперативів міжнародних стратегій.
4. Які існують стратегічні орієнтації міжнародних корпорацій?
5. У чому полягає зв'язок міжнародних стратегій і національних культур?
6. У чому полягають переваги глобального розміщення виробництва?
7. Які існують основні типи міжнародних стратегій?
8. Які є основні етапи розробки міжнародних стратегій?
9. Які існують особливості стратегічного планування в різних формах міжнародного бізнесу?
10. Чим відрізняється система планування в міжнародних і національних компаніях?

Термінологічний словник ключових понять

Стратегія, міжнародна стратегія фірми, стратегічне планування, етноцентризм, поліцентризм, регіоцентризм, геоцентризм.

ТЕМА 4. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях

Перелік контрольних запитань:

1. Чим відрізняються управлінські рішення ТНК від рішень національних компаній?
2. Що таке централізація управлінських рішень?
3. Які переваги і недоліки притаманні децентралізованим рішенням?
4. В яких чотирьох сферах приймають централізовані рішення?
5. Як вибрати оптимальне співвідношення між централізацією і децентралізацією?

6. У чому полягають особливості міжнародних альтернатив?
7. Яким чином враховують політичні ризики в процесі прийняття рішень?
8. Які країни можна порівняти в процесі прийняття управлінських рішень?
9. Яким чином оцінюються ефективність управлінських рішень ТНК?
10. Що ускладнює прийняття рішень у відділеннях ТНК, які діють в Україні?

Термінологічний словник ключових понять

Міжнародні рішення, операційні ризики, політичний ризик, трансферні ризики.

ТЕМА 5. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій

Перелік контрольних запитань:

1. У чому полягає значення організаційного фактора для ТНК?
2. Які переваги і недоліки притаманні дивізійній структурі?
3. Що являють собою структури на основі стратегічних одиниць бізнесу?
4. У чому відмінність традиційних і нетрадиційних форм організації міжнародних операцій?
5. Як відбувається злиття міжнародних компаній?
6. У чому сильні й слабкі сторони спільних підприємств?
7. Що являють собою японські кейрецу?
8. Для чого проводять порівняльний аналіз західних і східних організацій?
9. Що являють собою інтегровані структури міжнародного бізнесу?
10. Які особливості притаманні організації міжнародних операцій українських фірм?

Термінологічний словник ключових понять

Глобальна структура, матрична структура, механізми міжнародної координації, міжнародна альянсова мережа, міжнародна дивізійна структура, міжнародна організаційна структура, міжнародні альянси, міжнародні інтегровані структури, міжнародний реінжиніринг, мультинаціональна матрична структура, організаційне проектування, організаційний розвиток, фінансово-промислова група.

**ТЕМА 6. Управління людськими ресурсами
в міжнародних корпораціях**

Перелік контрольних запитань:

1. У чому полягає суть управління людськими ресурсами ТНК?
2. Які три основні моделі управління людськими ресурсами застосовують міжнародні компанії?
3. Які три джерела поповнення людськими ресурсами використовують ТНК?

4. Які існують проблеми в іноземних призначеннях?
5. У чому сильні і слабкі сторони експатріантів?
6. Які особливості навчання персоналу міжнародних компаній?
7. У чому полягає взаємозв'язок між навчанням персоналу та організаційним розвитком міжнародної компанії?
8. Що таке виробнича демократія у міжнародних корпораціях?
9. Чому виникають і як розв'язуються виробничі конфлікти в міжнародних корпораціях?
10. У чому особливості управління персоналом в українських відділеннях ТНК?

Термінологічний словник ключових понять

Бюрократична культура, відбір працівників, експатріанти, корпоративна культура, культура колективної дисципліни, міжнародний колектив, місцевий персонал, моделі управління персоналом, мотивація персоналу, навчання персоналу, персонал третіх країн, соціальна політика, технічна культура.

ТЕМА 7. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях

Перелік контрольних запитань:

1. У чому полягає специфіка управління міжнародними компаніями?
2. Що складає психологічну основу управління міжнародними компаніями?
3. Які моделі використовують в управлінні ТНК?
4. Яку роль у вдосконаленні стилю управління міжнародними компаніями відіграє матриця Д. Ейзенхауера («терміновість — важливість»)?
5. Які основні риси притаманні північноамериканській моделі управління?
6. У чому полягають особливості японського стилю управління?
7. Яких особливостей набуває техніка повноважень у міжнародних компаніях?
8. Як впливає на стиль управління національна культура?
9. Що таке «порівняльний аналіз стилів керівництва»?
10. Які особливості притаманні стилю управління вищих менеджерів-експатріантів українських відділень міжнародних корпорацій?
11. У чому полягають особливості міжнародних комунікацій?
12. Який критерій лежить в основі поділу комунікацій на прозорі і приховані?
13. Що таке «комунікаційні бар'єри»?
14. Яким чином можна подолати комунікаційні бар'єри?
15. Як впливає національна культура на виникнення комунікаційних бар'єрів?
16. Які існують основні чотири відстані в міжнародних комунікаціях?
17. Що таке «невербальні комунікації»?
18. Як визначають ефективність міжнародних комунікацій?

19. Які існують технічні засоби підвищення ефективності комунікацій у міжнародному бізнесі?

20. Якими комунікаціями в Україні можуть скористатись ТНК?

Термінологічний словник ключових понять

Авторитарне керівництво, демократичне керівництво, керівництво, команда, комунікативні бар'єри, комунікативні відстані, комунікації, комунікації міжнародні, комунікації приховані, комунікації прозорі, культурні бар'єри, лідерство, Мак-Грегора теорії «Х», «Y», національні моделі керівництва, Оучі теорія «Z», патерналістське керівництво.

ТЕМА 8. Контроль і звітність міжнародних корпорацій

Перелік контрольних запитань:

1. У чому полягають особливості контролю ТНК?
 2. Які відмінності у контролі існують у різних країнах?
 3. Які існують основні системи контролю міжнародних корпорацій?
 4. Що являє собою техніка контролю в міжнародному менеджменті?
 5. Які існують проблеми в контролі діяльності відділень міжнародних компаній?
 6. Які складові інформаційного забезпечення звітності міжнародних компаній?
 7. У чому полягають обмеження потоків міжнародних даних?
 8. У чому полягають завдання фінансового контролю міжнародних компаній?
 9. Як контролюють якість у міжнародних корпораціях?
- Як впливають національні стандарти бухгалтерського обліку на процес контролю в українських відділеннях ТНК?

Термінологічний словник ключових понять

Англо-американська модель обліку, багатонаціональна консолідація, бюрократичний контроль, двозначність контролю, європейсько-японська система-обліку, компарабільність, контролінг, контроль, контроль за результатами, контроль культурний, контроль непрямий, контроль особистий, контроль прямий, міжнародні стандарти обліку, модель Лесара—Лоранжа, національні стандарти бухгалтерського обліку, Південноамериканська модель обліку, система контролю, техніка міжнародного контролю.

ТЕМА 9. Технологічна політика міжнародних корпорацій

Перелік контрольних запитань:

1. Що таке «інтернаціоналізація технологічної політики»?
2. Які цілі технологічної політики ТНК?
3. Які складові міжнародного ринку технологій?
4. Які особливості притаманні розвитку сучасних технологій?

5. В який спосіб організовано сучасний міжнародний ринок технологій?
6. Які фактори впливають на форми співробітництва у сфері новітніх технологій?
7. Як саме фінансують науково-технічні розробки?
8. Які типи міжнародних організацій діють у сфері науково-технічного прогресу?
9. Як пов'язана національна науково-технічна політика з розвитком новітніх технологій на світових ринках?
10. Які перспективи має Україна на світовому ринку новітніх технологій?

Термінологічний словник ключових понять

Венчурний бізнес, діаграма Ішикави (причинно-наслідкова діаграма), інтегрована система технологічного розвитку, крива Гомпертца (S-крива, або крива логістики), матриця технологічного портфеля, міжнародна передача технологій (international technology transfer), міжнародні стандарти якості, модель Герпота, модель Пірсона—Брокхофа—Бемера, модель «п'яти факторів конкуренції» Портера, модель технологічної кривої, науково-технічне співробітництво, політика глобального центру, політика поліцентризму, принцип управління якістю Лемінга, програми «шість сигм», проектний менеджмент, розподілена система технологічного розвитку, технологічна політика міжнародних корпорацій, технологічний парадокс, технологічний розрив, технологічний трансферт, технологія, тотальне управління якістю, якість.

ТЕМА 10. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій

Перелік контрольних запитань:

1. Що таке «фінансове середовище міжнародних корпорацій»?
2. Які основні типи міжнародних фінансових організацій?
3. У чому полягають принципові відмінності фінансового менеджменту національних компаній від міжнародного фінансового менеджменту?
4. Що таке «міжнародний ефект Фішера»?
5. Які існують типи валютних курсів?
6. Чому виникає потреба у страхуванні валютних ризиків?
7. Які існують методи трансферного ціноутворення?
8. Які особливості притаманні міжнародним банкам?
9. Як здійснюється фінансування зовнішньої торгівлі?
10. Які існують типи іноземних інвестицій?

Термінологічний словник ключових понять

Валютна позиція, валютний арбітраж, валютний курс, валютний опціон, валютний ризик, валютний своп, валютні контракти, влобальний ефект Фішера, депозитарні розписки, закон єдиної ціни, ефект Фішера, євроакції, євробонди, євровалюта, єврокредит, єврооблігація, міжнародне фінансове середовище, Міжнародний банк, міжнародний валютний ринок (ринок іноземних валют), міжнародний ефект Фішера (відкрита умова Фішера), незміщений форвардний курс, неттинг, паритет відсоткових ставок (закрита умова Фішера), паритет купівельної спроможності валют, реінвойсинговий центр, рівність купівельної спроможності, світова валютна система, страхування валютних ризиків, трансферні витратні ціни, трансферні договірні ціни, трансферні кінцеві ціни, трансферні ринкові ціни, трансферні ціни, факторинг, форвардний контракт, форфетинг, фронтингова позика, функціональна валюта, ф'ючерсний контракт, централізований депозитарій.

ТЕМА 11. Торговельні операції міжнародних корпорацій

Перелік контрольних запитань:

1. У чому виявляються спільні риси і відмінності між торговельними операціями транснаціональних корпорацій і міжнародною торгівлею?
2. Які особливості притаманні торговельним операціям міжнародних корпорацій порівняно з діяльністю малих і середніх підприємств на зовнішньому ринку?
3. Що таке міжнародний життєвий цикл товару?
4. Як впливає міжнародний життєвий цикл товару на торговельні операції транснаціональних корпорацій?
5. Які переваги в експорті мають транснаціональні корпорації?
6. Які існують форми зустрічної торгівлі?
7. У чому полягають переваги і недоліки міжнародного лізингу?
8. Що таке «факторинг»?
9. Які сфери використання форфетинга?
10. Яким чином фінансують імпортні операції міжнародних корпорацій?

Термінологічний словник ключових понять

Акредитив, бартер, експортно-імпортні операції, зустрічна закупівля, клірингова угода, коносамент, міжнародна зустрічна угода, міжнародний життєвий цикл продукту, міжнародний контракт купівлі-продажу, міжнародний лізинг, оперативний лізинг (лізинг з неповною окупністю), офсет, продаж через третю сторону, промислова компенсаційна угода, Сого-Соша, торгова компенсаційна угода, тратта (вексель), фінансовий лізинг (лізинг з повною окупністю).

ТЕМА 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій

Перелік контрольних запитань:

1. Що являють собою міжнародні інвестиції?
2. У чому полягають вигоди приймаючих країн від зарубіжних інвестицій?
3. У чому полягає виклик міжнародних корпорацій для приймаючих країн?
4. У чому різниця прямих і портфельних інвестицій?
5. Які існують теоретичні концепції прямих іноземних інвестицій?
6. Що таке «горизонтальні прямі іноземні інвестиції»?
7. Які сфери застосування вертикальних прямих іноземних інвестицій?
8. Як виглядає менеджмент портфельних зарубіжних інвестицій?
9. У чому різниця в оцінці ризиків портфельних інвестицій за критеріями Трейнора і Шарпа?
10. Назвіть організаційні форми міжнародних інвестиційних компаній.

Термінологічний словник ключових понять

Вертикальні прямі іноземні інвестиції, горизонтальні прямі іноземні інвестиції, еклектична парадигма Данінга, екстерналії, зворотні вертикальні прямі іноземні інвестиції, інвестиційний аналіз, інвестиційні стимули, міжнародний ринок інвестицій, міжнародні інвестиційні компанії, міжнародні інвестиційні проекти, міжнародні інвестиційні ризики, міжнародні інвестиції, міжнародні фонди, портфельні іноземні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, регіональні фонди, форвардні вертикальні ПІІ.

ТЕМА 13. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій

Перелік контрольних запитань:

1. У чому полягають особливості міжнародної етики?
2. Які особливості притаманні соціальній відповідальності ТНК?
3. Які існують принципи міжнародної ділової етики?
4. Як впливає національний менталітет на міжнародний бізнес-етикет?
5. У чому полягає відмінність американської та японської ділової етики?
6. Як пов'язані національні культури із соціальною відповідальністю міжнародних компаній?
7. У чому полягають особливості статусу жінки-менеджера в міжнародних корпораціях?
8. В яких країнах жінки-менеджери мають кращу перспективу для службового просування: Японія, США, Південно-Африканська республіка, Україна?
9. Які існують бар'єри для просування жінок-менеджерів у міжнародних корпораціях?
10. Які перспективи посилення ролі жінок у міжнародному менеджменті?

Термінологічний словник ключових понять

Дискримінація, дискримінація позитивна (перевернуте), екологічний менеджмент, економетрика, етика бізнесу, міжнародна ділова етика, міжнародна допомога, міжнародна корупція, міжнародна мережа екологічного менеджменту, міжнародна репутація фірми, міжнародний діловий етикет, міжнародні принципи корпоративної соціальної відповідальності, міжнародні стандарти екологічного менеджменту ISO-14000, міжнародні хабарі, модель Вінтера, політика позитивної дії, система екологічного менеджменту, «Скляна стеля», соціальна безвідповідальність, соціальна відповідальність.

ТЕМА 14. Становлення глобального менеджменту

Перелік контрольних запитань:

1. Які існують підходи до визначення суті глобального менеджменту?
2. Чим відрізняється наднаціональна концепція глобального менеджменту від цивілізаційної?
3. Які загрози упереджує планетарна концепція глобального менеджменту?
4. Що являє собою індекс транснаціональності і як його обчислюють?
5. Від яких факторів залежить успіх міжнародних стратегічних альянсів у сфері технологічного розвитку?
6. У чому полягає смисл концепції Дж. Коллінза «Від гарного до видатного»?
7. Чи існує залежність успіху видатних компаній за результатами досліджень Дж. Коллінза від галузі бізнесу?
8. Які особливості існують у глобальному управлінні людськими ресурсами?
9. У чому полягає проблема світових ринків праці?
10. Які існують проблеми в глобальному управлінні довкіллям?

Термінологічний словник ключових понять

Глобалізація ринків, глобалізація соціальна, глобалізація технологічна, глобалізація фінансова, глобалізм, глобалістика, глобальна відповідальність, глобальна (світова) етика, глобальна інтеграція, глобальна компанія, глобальна конкуренція, глобальна культура, глобальна синергія, глобальна цивілізація, глобальне мислення, глобальне розумове спрямування, глобальний менеджмент, глобальний перерозподіл, глобальний стиль життя, глобальні режисери, глобально-корпоративний менеджмент, електронна демократизація, міжнародне місто, національна свідомість, цивілізація.

4. ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Згідно з робочою програмою дисципліни контрольна робота передбачена для студентів заочної форми навчання. Кожний варіант контрольної роботи складається з теоретичного питання і задачі. Варіант обирають за останньою цифрою залікової книжки. Розкриваючи зміст теоретичних питань, студенти мають виявити знання наукових літературних джерел, а також нормативних актів. У розв'язуванні задач мають бути короткі пояснення щодо кожної виконаної дії. Під час виконання контрольної роботи студенти мають користуватися спеціальною літературою з відповідної теми. За обсягом контрольна робота має бути не менше 20 машинописних сторінок (шрифт Times New Roman, 1,5 інтервал). Його структура: вступ (мета і завдання, об'єкт і предмет дослідження); аналітична частина, висновок (власні оригінальні висновки і конкретні пропозиції); список джерел.

При оформленні реферату на титульному аркуші мають бути всі реквізити; пронумеровані сторінки, всі таблиці, рисунки і графіки. Обов'язкові виноски на використані джерела. На останньому аркуші студент має поставити підпис і вказати дату виконання роботи.

Без захисту реферату студента не допускають до здачі іспиту.

Контрольну роботу студент виконує відповідно до варіанта. Вона має передбачати висвітлення теоретичного питання й виконання практичного завдання.

Теоретичне завдання складається з 30 варіантів. Вибір тем контрольних робіт спирається на дві останні цифри залікової книжки (наприклад: 64–60=4, 89–60=29):

Дві останні цифри залікової книжки	Цифра для вирахування
01–30	–
31–60	30
61–90	60
91–100	90

Практичне завдання складається з 8 варіантів. Номер варіанта визначають за останньою цифрою залікової книжки студента (цифрі 9 відповідає номер варіанту 1, цифрі 0 – 2).

Теми рефератів

1. Управління людськими ресурсами в багатонаціональних компаніях.
2. Перспективні види зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
3. Внутрішні і зовнішні умови підвищення експорту продукції машинобудування в Україні.

4. Митні збори як інструмент державного регулювання експорту (імпорту).
5. Перспективи в'їзного туризму в Україні.
6. Функції і структура Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.
7. Основні типи зовнішньоторговельних посередників.
8. Перспективи і форми створення особливих економічних зон в Україні.
9. Роль митниці в регулюванні зовнішньої торгівлі.
10. Національний банк України як суб'єкт валютного регулювання.
11. Міжнародний кредит.
12. Структура і завдання зовнішньоторговельної фірми.
13. Структура і завдання відділу зовнішньоекономічних зв'язків.
14. Імпортний лізинг як інструмент кредитування українських фірм.
15. Участь іноземних компаній у виробництві автомобілів на території України.
16. Напрями вдосконалення державного регулювання імпорту ліків в Україні.
17. Цілі, засоби і носії міжнародної реклами.
18. Цінова стратегія проникнення на світових ринках.
19. Органи державного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.
20. Вплив імпорту продовольства на українську економіку.
21. Види і принципи формування світових цін.
22. Організація технологічної діяльності міжнародних корпорацій.
23. Динаміка і структура прямих іноземних інвестицій в економіку України.
24. Динаміка та тенденції розвитку світової зовнішньої торгівлі.
25. Особливості міжнародного маркетингу.
26. Вдосконалення валютного контролю в Україні.
27. Організації, що сприяють зовнішньоторговельній діяльності.
28. Міжнародні стратегічні альянси в авіапасажирських перевезеннях.
29. Організація і управління спільним підприємством.
30. Відмінність японського від американського стилю менеджменту.

Задача

Відповідно до варіанту необхідно проаналізувати вид зустрічної торгівлі і виконати завдання:

1. Зобразіть схему здійснення даної операції
2. Вкажіть цілі, які переслідують учасники операції (причини здійснення операції).
3. Визначте позитивні й негативні сторони здійснення для кожної із сторін операції.

Варіант 1.

Вид зустрічної торгівлі - бартер.

Початкові дані:

- Українська фірма експортує калійні добрива.
- Польська сторона передає цукор-сирець в обмін на добриво.
- Розрахунок кількості товару визначають за цінами ЄС, що діє на дату підписання контракту.

Транспортні та інші витрати кожна сторона здійснює за свій рахунок.

Варіант 2.

Вид зустрічної торгівлі - офсетна операція.

Початкові дані:

- Вітчизняне підприємство експортує складні сучасні оптико-механічні прилади до Китаю.
- Китайська сторона виставляє зустрічні умови - налагодити спільне виробництво цих приладів у Китаї, передавши їй технологічну документацію на ноу-хау.

Варіант 3.

Вид зустрічної торгівлі - авансова закупівля.

Початкові дані:

- Туніська фірма купує в Україні трактори, але вона не має достатньо фінансових коштів для оплати їх необхідної кількості. Вітчизняне підприємство невпевнене в платоспроможності партнера.
- Туніська фірма поставляє товар (банани) із зарахуванням виручки на спеціальний рахунок в Нацбанку України. Після того, як на цьому рахунку накопичується узгоджена порогова сума, здійснюється відвантаження тракторів і проводиться гарантована оплата із спеціального рахунку.

Варіант 4.

Вид зустрічної торгівлі - байбек (huiback).

Початкові дані:

- вітчизняна фірма імпортує деревообробне устаткування;
- австрійська сторона експортує деревообробне устаткування;
- вітчизняна фірма передає австрійській стороні пиломатеріали (виготовлені на поставленому устаткуванні) як плату за устаткування.

Варіант 5.

Вид зустрічної торгівлі - зустрічна закупівля.

Початкові дані:

- українська фірма експортує хімічне волокно до Австрії;
- українська фірма бере на себе зобов'язання купити в австрійської сторони товар вартістю, що еквівалентна 80% від суми, яку отримали за хімволокно.

Варіант 6.

Вид зустрічної торгівлі - толлінг.

Початкові дані:

- російська фірма «Тюменьнефть» передає давальницьку сировину (нафта) на переробку.
- білоруська сторона (підприємство «Нафтан») отримує сиру нафту, переробляє її і повертає нафтопродукти (бензин, гас, дизельне паливо).
- оплата за переробку стягується сирою нафтою.

Варіант 7.

Вид зустрічної торгівлі - клірингова угода.

Початкові дані:

Існує міждержавна клірингова угода між Іраном і Індонезією, в рамках якої Індонезія поставляла папір, гуму і жерстяні листи з антикорозійним покриттям, отримуючи в обмін іранську нафту в обсязі 30 000 баррелів на день.

Варіант 8.

Вид зустрічної торгівлі - світч.

Початкові дані:

- англійська фірма поставляє китайській фірмі устаткування для упаковки, сподіваючись....
- Китайська фірма, не маючи у своєму розпорядженні твердої валюти, здійснює постачання, сподіваючись на українську фірму, яка переводить клірингову валюту світч-трейдеру.
- Світч-трейдер проводить платіж англійській фірмі в твердій валюті.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньо-економічної діяльності [Текст]: Навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 384 с.
2. Макогон Ю. В., Орехова Т. В. Международный менеджмент [Текст]: Курс лекций. – Донецк: Дон НУ, 2003. – 277 с.
3. Міжнародний менеджмент: Конспект лекцій для студентів магістерської підготовки за спеціальностями 8.050107 – “Економіка підприємства” і 8.050106 – “Облік та аудит” денної форми навчання [Текст] / Пан М.П., Торкатюк В.І., Вороніна О.С. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 210 с.
4. Международный менеджмент [Текст]: Учеб. для вузов / Под ред. С.Э. Пивоварова, Д.И. Баркана, Л.С. Тарасевича, А.И. Майзеля. – СПб.: Питер, 2000. – 624 с.
5. Панченко Є.Г. Міжнародний менеджмент [Текст]: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
6. Родченко В.В. Международный менеджмент [Текст]: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2000. – 240 с.

Додаткові джерела

(довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)

1. Алакер Д. Стратегическое рыночное управление [Текст]: Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2002. – 544 с.
2. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия [Текст]: Пер. с англ. – СПб.: Питер, 1999. – 416 с.
3. Ансофф И. Стратегическое управление [Текст]: Сокр. пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 650 с.
4. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку [Текст]: Пер. з англ. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856 с.
5. Гончаров В. В. Руководство для высшего управленческого персонала [Текст]: В 2-х т. – Т.1. Опыт лучших промышленных фирм США, Японии и стран Западной Европы. – 2-е изд., доп. – М.: МНИИПУ, 1997. – 768 с.
6. Дэниелс Дж. Д., Радеба Ли Х. Международный бизнес: Внешняя среда и деловые операции [Текст]: Пер. с англ. – 6-е изд. – М.: Дело Лтд, 1994. – 784 с.
7. Луцишин З.О. Міжнародні валютно-фінансові відносини [Текст]: Практ. філософія і реалії укр. економіки. – Тернопіль: Збруч, 1997. – 450 с.
8. Панченко Є.Г., Гаврилюк О.Г., Сіденко С.В. Стратегія розвитку міжнародного підприємництва та іноземних інвестицій в Україні [Текст]. – К.: Ін-т світ, економіки і міжнар. відносин АН України, 1992. – 38 с.
9. Транснаціональні корпорації [Текст]: Навч. посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001. – 304 с.

10. Закон України «Про єдиний митний тариф» від 06.02.1992 № 2097-XII. Документ 2097-12, остання редакція від 17.01.2006 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 №959-IX. Документ 959-12, остання редакція від 16.11.2006 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Закон України «Про іноземні інвестиції» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. Документ 2198-XII, остання редакція від 25.02.2000 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>
13. Закон України «Про митну справу в Україні» від 25.06.1991 № 1262-XII. Документ 1262-12, остання редакція від 01.01.2004 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Закон України «Про промислово-фінансові групи в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – С. 301-306. Документ 483/96, остання редакція від 01.01.2004 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>
15. Закон України «Про регулювання товарообмінних операцій в галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23.01.1995 № 351-XIV. Документ 351-14, остання редакція від 20.06.2003 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>
16. Закон України «Про режим іноземного інвестування» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. Документ 93/96-ВР, остання редакція від 11.06.2003 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Сайт дистанційної освіти ХНАМГ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ksame.kharkov.ua/moodle>.
18. Указ Президента України «Про заходи по вдосконаленню кон'юнктурно-цінової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності» від 10.02.1996 № 124/96. Документ 124-96, остання редакція від 10.02.1996 // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Сайт: <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Цифровий репозиторій ХНАМГ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до проведення практичних занять,
виконання контрольної і самостійної робіт
з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

(для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання
спеціальностей 8.03050901 «Облік і аудит» та 8.03050401 «Економіка
підприємства (за видами економічної діяльності)»)

Укладачі: **ПАН** Микола Павлович,
ВОРОНІНА Ольга Сергіївна

Відповідальний за випуск *В. І. Торкатюк*

Редактор *Д. Ф. Курильченко*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2012, поз. 653 М

Підп. до друку 22.10.2012 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі

Ум. друк. арк. 1,5

Зам. №

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.